

Vincze Hanna Orsolya (Kolozsvár, Babeş-Bolyai Tudományegyetem): *A fejedelmi reprezentáció mint politikai nyelv Pataki Füsüs királytükreben*

A Bethlen uralkodásával kapcsolatos, rendkívüli események megtermékenyítő kihívást jelentettek a korabeli magyar történelemszemlélet és politikai okoskodás számára. A fejedelem tetteit ő maga is, támogatói és ellenzői is újra és újra elmagyarázták vagy bírálták. Az így létrejött irodalom jelentősége jóval túlmutat Bethlen Gábor fejedelemségén. A szabad királyválasztás, a nemzeti királyság kérdése, a vallásszabadság, a rendi ellenállási jog, a katolikus uralkodó elleni, oszmán támogatással vívott hadjáratok jogi és erkölcsi megalapozása a magyarországi alkotmányos berendezkedés, az uralkodói hatalom legitimitásának és korlátainak, a rendi társadalom szerkezetének, a magyar nemzeti történelemszemléletnek alapvető kérdéseivel szembesítették a kortárs írástudókat. Ezeknek a munkáknak a sorába illeszkedik Pataki Füsüs János királytükre, az első önálló magyar nyelvű politikaelméleti traktátus.

A dedikáció, illetve a főszöveg a Bethlen fejedelmi reprezentációjából ismerős toposzok széles tárházát vonultatja fel. Bethlen az üstökös csillag által mutatott fejedelem, aki a prédikátorok rendjét taníttatásukkal támogatta etc. A korabeli Bethlen-irodalomnak ezt a vonulatát, a szövegek reprezentációs-legitimációs funkcióját irodalomtörténetünk részletesen elemezte.

A továbbiakban ezért azt szeretném vizsgálni, hogyan szolgálja a fejedelem ábrázolása Füsüs politikaelméleti argumentációját. Azt vizsgálom, mit értett Füsüs törvény és jó kormányzat fogalma alatt, és milyen szerephez jut Bethlen ezeknek a fogalmaknak a megvilágításában. Ebben a kérdésfeltevésben Bethlen Gábor, akárcsak a mű által felvonultatott bibliai alakok sora, maga is formális toposzá, az érvelés helyévé válik, amely különféle tartalmakkal tölthető fel.